

Byrådssak /19

Saksframstilling

Vår referanse: 2018/12450-16

Høring av forslag til Kommunedelplan for overvann 2019-2029

Hva saken gjelder:

Hensikten med Kommunedelplan for overvann er å ivareta overvannshåndtering i arealplanleggingen. Arealer skal planlegges slik at de sikres mot skader som følge av oversvømmelse/flom og klimaendringer. I tillegg har overvann en stor betydning for biologisk mangfold, blå-grønne løsninger og utforming av byrom. Overvann kan også inneholde forurensning. Flere myndigheter forvalter regelverk og er ansvarlig for rammebetingelser som gjelder for kommunens håndtering av overvann. Videre vil ulike etater i kommunen være involvert i overvann avhengig av overvannets betydning i de ulike sakene. For å legge til rette for helhetlig forvaltning av vannets kretsløp med nødvendig infrastruktur er det behov for en overordnet Kommunedelplan for overvann som samordner og ivaretar kommunens interesser og ansvar innenfor temaet.

Forslag til planprogram for Kommunedelplan for overvann ble vedtatt lagt på høring 05-04-2018 (sak 1078/18). Høringsperioden var 21-04-2018 – 05-06-2018. Planprogrammet ble vedtatt i *Komite for miljø og byutvikling* den 17. januar 2019 (sak 35/19).

Fagetatens vurdering og anbefaling:

Planprogram

Fagetaten viser til tidligere fagnotat datert 2012/2018 (vedlagt) som beskriver:

- Status for arbeidet med overvann.
- Bakgrunnen for dette planarbeidet (kommunedelplan for overvann).
- Beskrivelse av planarbeidet med tilhørende utredninger.
- Organisering.
- Fremdrift og ressursbruk.

Høring av planprogram

Det ble mottatt hørings svar fra Bransjeorganisasjonen Norsk Vann, Statens Vegvesen, Fylkesmannen i Hordaland og Norges vassdrags- og energidirektorat. Samtlige hørings svar er positive til at det settes i gang arbeid med *Kommunedelplan for overvann*. Norsk Vann og Statens vegvesen har gjort en grundig gjennomgang og gitt detaljerte hørings svar.

Innspillene er i stor grad tatt inn i planen i form av presiseringer og detaljeringer.

Fylkesmannen i Hordaland og Norges vassdrags- og energidirektorat har få/ingen innspill, men er positive til planarbeidet. Høringsuttalelsene med fagetatens kommentar er vedlagt.

Beskrivelse av planarbeidet/-prosessen

Det er arbeidet godt tverretattlig med planen. Planen i sin helhet er diskutert på møter med deltakere fra Bymiljøetaten, Plan- og bygningsetaten og Vann- og avløpsetaten. Det er stor interesse for planarbeidet både internt i kommunen og fra andre aktører. Arbeidet med Kommunedelplan for overvann er også presentert på mer enn 10 seminarer/konferanser/kurs

eksternt og internt. Prosessen med å utarbeide planen samt å presentere planen i ulike fora har i seg selv vært en viktig del av kommunens arbeid med forbedret overvannsplanlegging og tverretattlig samarbeid.

Beskrivelse av høringsutkastet

Hovedgrepene i planarbeidet er i tidligere fagnotat omtalt i tre deler:

1. Utarbeide en overordnet strategi for overvannshåndtering

Dette arbeidet består av flere tema og er beskrevet i planen. Her oppsummeres følgende:

- Visjon: Det er utarbeidet en visjon for håndteringen av overvann.
- Målsetting: Målsetting er lik den som er beskrevet i planprogrammet.
- Faglig strategi: Denne er beskrevet som blågrønn infrastruktur og treleddsstrategien. I tillegg er strategier på tema som forurenset overvann og separering av avløp fellessystemer beskrevet.
- Strategi for eierskap til sektoransvaret: De ulike etatenes rolle og ansvar for overvann er beskrevet.

Overvanns(relaterte) visjoner, mål og strategier er allerede omtalt i de ulike etatenes planer (f. eks. Hovedplan avløp og vannmiljø, Forvaltningsplan for Vassdragene i Bergen, Kommunedelplan blågrønn infrastruktur, Ros-analyser, retningslinjer for overvannshåndtering, m.m.). *Hovedgrepet* på dette temaet er at etatene har sammen utarbeidet en felles visjon, målsetting og strategi for kommunen som forankres i en kommunedelplan. En felles formulering og forståelse av visjon, mål og strategier vil være viktig for et godt samarbeid om blågrønn infrastruktur og overvannshåndtering.

2. Krav som settes til overvannsplanlegging på ulike plannivå

Styring av arealbruk er kommunens viktigste redskap for å håndtere overvann på en helhetlig og bærekraftig måte. En helhetlig, økosystembasert forvaltning har som formål og naturlige konsekvens at skadepotensialet reduseres. Etablering av overvannsanlegg, det vil si anlegg for oppsamling, avledning og eventuelt behandling av overvann, skal inngå som en del av arealplanleggingen. Plassering, utforming og dimensjonering av overvannsanlegg vil ha direkte betydning for skaderisikoen og muligheten til å benytte overvann som en ressurs. For å ivareta overvannshåndteringen i arealplanleggingen må hensyn til overvann innlemmes i reguleringsplaner i form av bestemmelser, arealformål og hensynssoner. Krav til omfang og detaljering i overvannsplaner øker jo nærmere tiltaksrealisering man kommer. Hvilke planer som skal utarbeides på ulike plannivå frem til og med tiltaksrealisering er beskrevet i planen.

Bergen kommune har allerede krav til overvannsplanlegging i *Retningslinjer for overvannshåndtering i Bergen kommune* som er en del av kommunens VA-norm.

Hovedgrepet på dette temaet, i tillegg til en oppdatering av kravene, er at kravene er løftet opp til kommunedelplan-nivået, systematisert, tilpasset plannivået og er gjennom denne planen kommunisert på en tydeligere måte enn tidligere.

3. Utarbeide grunnlag for detaljerte overvannsplaner.

Store deler av utredningsarbeidet har bestått av å utarbeide grunnlag for detaljerte overvannsplaner. Resultatet av dette er sammenfattet i kart. Tabell 1 gir en oversikt over hvilke utredninger som er en del av kartet. Kartet for Kommunedelplan for avløp er tilgjengelig på:

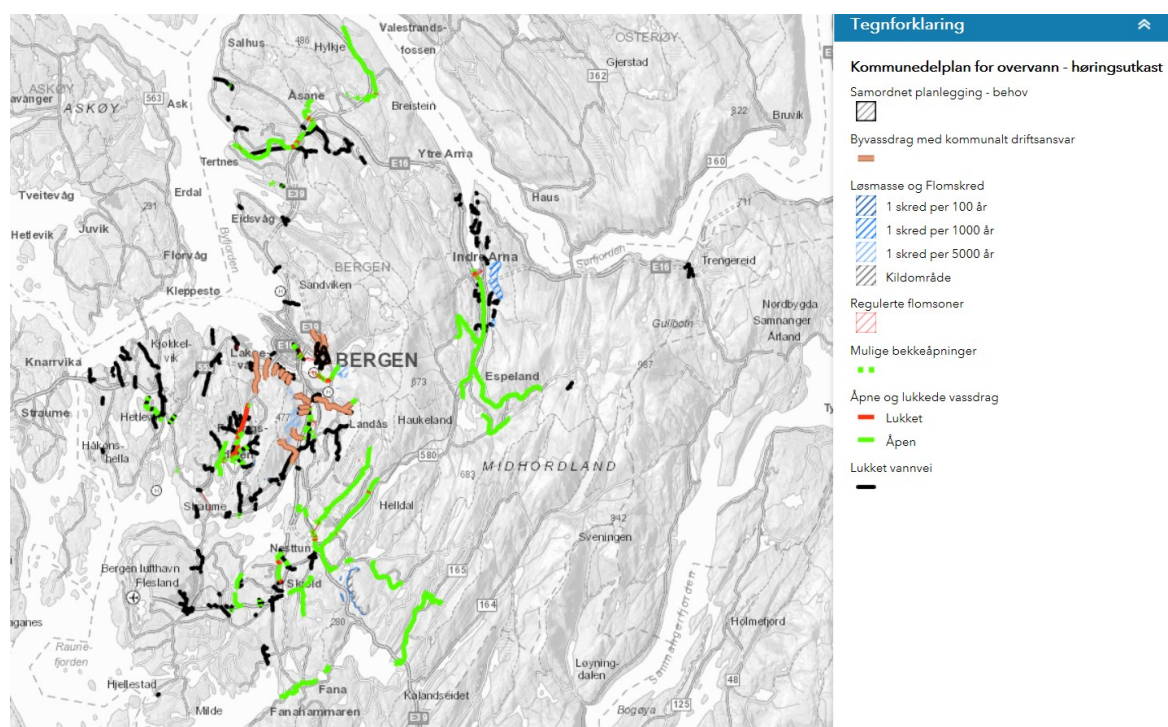
<https://kart.bergen.kommune.no/portal/apps/webappviewer/index.html?id=04ae4415f33c431e9810327c18a263a1>

Kartet består av ca. 20 temaer med tilhørende underkategorier. Plandokumentet beskriver de ulike temaene. Fagetaten har forventninger om at kartet vil være et godt grunnlag for

arealplanlegging for både kommunale og private aktører. Spesielt forventer fagetaten at dette vil være med å heve kvaliteten på overvannsplaner betraktelig ift. dagens situasjon.

Tabell 1 Temautredning og resultat i kartet

Tema	Del av kartet
Tema 1: Kartlegging av nedbørsfelt, avrenningslinjer og forsengkninger	Kartlagene <i>avrenningslinjer, forsengkninger og nedbørsfelt</i> .
Tema 2: Kartlegging av risikoområder for flom i (urbane) vassdrag	Kartlaget <i>behov for flomsonekartlegging</i>
Tema 5: Vassdragsspesifikk kartlegging	Kapittel 9, kartlag <i>vassdrag, åpne vassdrag og lukkede vassdrag</i>
Tema 6: Gjenåpning av lukkede elver og bekker	Kartlag <i>mulige bekkeåpninger</i> .

Over vises et eksempel på hva kartet viser. De enkelte lagene kan skrues av og på i visningen. Tegnforklaringen viser hvilke lag som er skrudd på i dette eksempelet.

En stor del av informasjonen i kartet har kommune og stat utarbeidet fra før av i forbindelse med ulike planer og prosjekter. Informasjonen er imidlertid spredt på ulike kommunale etater og statlige organer. *Hovedgrepet*, i tillegg til arbeidet nevnt i tabell 1, under dette temaet har vært å samordne og gjøre tilgjengelig informasjon som er relevant for overvannsplanlegging.

Arbeid som ikke er utført

Ett av temaene i planprogrammet er ikke utredet. Det er flere årsaker til dette. Kommunedelplan for overvann er en ny plantype i Norge. Det nærmeste man kommer av lignende planer i andre kommuner er planer av typen *Strategier for overvann, Visjon for overvann, Retningslinjer for overvann, Kommunedelplan vann og Kommunedelplan avløp og vannmiljø*. Det innebærer at veien blir til mens man går. Fremdrift, ressursbruk og omfang må avstemmes. Følgende er ikke utført:

Risikoaksept (tema 4 i planprogrammet)

Under dette temaet var hensikten å utrede hvordan kommunen skal håndtere allerede oversvømmelsesutsatte områder. Problemstillingen er aktuell der dagens risiko/sannsynlighet for oversvømmelse er høyere enn dagens krav/retningslinjer tilsier. Det er ikke gitt at et hvert risikoreduserende tiltak har en positiv nytte/kostnad-brøk. Det kan likevel være ønskelig å redusere oversvømmelsesrisikoen i disse områdene. En utredning av problemstillingen krever et for omfattende arbeid med kartlegging og analysering av flomutsatte områder og estimering av nytte og kostnader ved tiltak, til å bli gjennomført i forbindelse med Kommunedelplan for overvann. Det foreslås derfor at temaet utsettes.

Byrådets vurdering og anbefaling/konklusjon:

Håndtering av overvann er et tema som naturlig nok er høyt prioritert i Bergen kommune. Samtidig er det et generelt økende fokus på vann i byen. Byråden jobber spesielt for at Bergen skal bli Norges grønneste by, her inkludert flere åpne vassdrag og innsjøer, ivaretagelse av eksisterende grøntstruktur, samt ivaretagelse og opparbeiding av nye parker, flere bytrær og grønne tak. Alle disse tiltakene er spesielt viktig når byen samtidig skal bli tettere og oppnå en mer effektiv areal- og transportplanlegging. En grønnere by med åpne vannveier vil også være positivt for folkehelsen.

Utarbeidelsen av en kommunedelplan for overvann er i praksis også en naturlig og viktig oppfølging av statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, som trådte i kraft i september 2018.

Samtidig med utarbeidelsen av kommunedelplan for overvann utarbeides det også en sak som skal belyse spørsmålet om kommunen bør ta et mer gjennomgående ansvar for overvannshåndtering for byvassdrag med flomutfordringer. Byråden vil sørge for at arbeidet koordineres tett med det videre arbeidet med kommunedelplanen.

Våtere vær og fortettingen av byen øker altså utfordringene med å ta hånd om overvannet. En kommunedelplan for overvann vil være et skritt på veien til hvordan Bergen skal løse disse utfordringene på best mulig måte. Byråden ønsker å jobbe for at vannet skal få sin naturlige plass i det blå-grønne bybildet, og vil bruke de mulighetene som finnes for å utnytte overvannet til noe positivt.

Byråden er svært positiv til at dette arbeidet nå er iverksatt og at planen nå er klar for høring. Denne typen planlegging har stor betydning både for biologisk mangfold, blågrønn infrastruktur og utforming av bergenske byrom. Planen vil også forbedre kommunens forvaltning av forurenset overvann i henhold til gjeldende rammebetingelser, noe som er viktig for å redusere spredning av forurensing.

I det videre planarbeidet bør det også nevnes at kommunen jobber for å utvikle en robust overvannshåndtering, bl.a. for å forhindre ras og flom, samt sikrer byen for eventuelle skader pga. klimaendringer. Byråden vil også peke på at planen må være et levende dokument, som utvikles i takt med KPA. Når det gjelder videre oppfølging av hovedvassdragene, og tiltak som ikke er direkte relatert til selve kommunedelplanen for overvann, foreslår byråden at dette følges opp med en rullering av kommunens forvaltningsplan for vassdrag (fra 2007).

Byråden viser også til at det nylig er opprettet et Vassdragsråd som skal være et forum for informasjonsutveksling og diskusjon av saker som angår vassdragsfeltet. Vassdragsrådet har hatt Kommunedelplan for overvann som tema på et av sine møter. Bystyret har også nylig vedtatt en sak som gir føringer for flomsikring av Nesttunvassdraget. Oppfølging av dette vedtaket håndteres i egen sak og med gjennomføring av forvaltningsplan, jf. over.

Når det gjelder videre arbeid med risikoaksept (jf. tema 4 i planprogrammet), viser byråden til at fagetaten foreslår at temaet utsettes. Byråden har forståelse for at det ikke har vært mulig

å håndtere dette i det arbeidet som er gjort. Samtidig er det et viktig tema som ikke kan vente til neste rullering av kommunedelplanen; byråden ber derfor om at arbeidet med risikoaksept gjennomføres så snart som mulig.

Planarbeidet har også lagt opp til et godt samarbeid på tvers av kommunens ulike etater. Endelig plan vil kunne legge til rette for en helhetlig forvaltning av vannets kretsløp med nødvendig infrastruktur som samordner og ivaretar kommunens interesser og ansvar innenfor temaet. Byråden anbefaler dermed at kommunedelplan for overvann legges ut til høring.

Vedtakskompetanse:

I henhold til b.sak 236/16, byrådets fullmakter § 18, er myndigheten til å vedta utleggelse av reguleringsplan til offentlig ettersyn etter plan og bygningsloven delegert til byrådet.

Byråd for byutvikling innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

1. I medhold av plan- og bygningsloven § 11-14 legges forslag til Kommunedelplan for overvann ut til offentlig ettersyn.
2. Det startes opp en rullering av kommunens forvaltningsplan for vassdrag. Rulleringen av planen med tilhørende tiltaks må da følges opp med nødvendige resurser i ansvarlig etat.

Dato: 2. april 2019

Anna Elisa Tryti
Byråd for byutvikling

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg:

Fagnotat datert 18022019
Høringsutkast til Kommunedelplan for overvann datert 18022019
Fagnotat datert 20122018
Høringsuttalelser
Planprogram